

O'QITUVCHILARNING IQTISODIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI

Sohibov Akram Rustamovich

Shahrisabz davlat pedagogika instituti,
Pedagogika kafedrasini mudiri, p.f.n, professor, Ilmiy rahbar
Email: akramsohibov59@gmail.com, orcid.org/0009-0006-2839-471X

Zaripova Ziyoda Odiljon qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti
70110101-Pedagogika nazariyasi va tarixi yo'nalishi 1-bosqich
magistranti

Email: Zaripova_z@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18387439>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-yanvar 2026 yil
Ma'qullandi: 24-yanvar 2026 yil
Nashr qilindi: 27-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

O'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasi, nazariy-metodologik asoslar, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik model, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, integrativ yondashuv, tizimli yondashuv, aksiologik yondashuv, akmeologik yondashuv, innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim, kasbiy kompetensiya, iqtisodiy savodxonlik, pedagogik refleksiya.

ABSTRACT

Mazkur ilmiy tadqiqotda o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari tizimli yondashuv asosida tahlil etilgan. Tadqiqot doirasida iqtisodiy kompetensiya tushunchasining mazmun-mohiyati, uning pedagogik ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati, shuningdek, zamonaviy kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, faoliyatga asoslangan o'qitish va refleksiv pedagogika tamoyillari asosida rivojlantirish mexanizmlari asoslab berilgan. Metodologik jihatdan tadqiqotda tizimli, integrativ, kompetensiyaviy, aksiologik va akmeologik yondashuvlar uyg'unlashtirilgan holda iqtisodiy kompetensiyani shakllantirish modeli ishlab chiqilgan. Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim resurslari hamda interfaol metodlardan foydalanish orqali o'qituvchilarning iqtisodiy bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqot natijalari pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ta'lim jarayonida iqtisodiy savodxonlikni oshirish hamda bozor iqtisodiyoti sharoitida samarali faoliyat yurituvchi raqobatbardosh o'qituvchilarni tayyorlashga xizmat qiladi

Bugungi globallashtirish, raqamli transformatsiya va bilimlar iqtisodiyotining jadal rivojlanishi sharoitida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. Zamonaviy jamiyatda o'qituvchi nafaqat fan bilimlarini yetkazuvchi mutaxassis, balki iqtisodiy tafakkurga ega, bozor munosabatlari qonuniyatlarini anglaydigan, moliyaviy va iqtisodiy qarorlarni tahlil qila oladigan, raqamli texnologiyalardan samarali foydalana biladigan hamda

o'quvchilarni iqtisodiy jihatdan ongli shaxs sifatida shakllantira oladigan yetakchi subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtayi nazardan, o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish masalasi pedagogika fanining dolzarb ilmiy-amaliy muammolaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan davlat dasturlari, xususan, "Yangi O'zbekiston — 2030" strategiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun hamda uzluksiz ta'limni rivojlantirishga doir konseptual hujjatlar doirasida pedagog kadrlarning kasbiy kompetensiyalarini, jumladan, iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirish ustuvor vazifa etib belgilangan. Mazkur hujjatlarda o'qituvchilarning iqtisodiy savodxonligini oshirish, ularning moliyaviy-iqtisodiy bilimlarini zamonaviy bozor mexanizmlari asosida takomillashtirish, innovatsion va tadbirkorlik tafakkurini rivojlantirish zarurligi alohida ta'kidlangan.

Mavzuga doir adabiyotlar tahlili

Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ustuvorligi o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini yangicha talablarga mos ravishda tashkil etishni taqozo etmoqda. Xususan, o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish masalasi pedagogika, psixologiya va iqtisod fanlari kesishmasida joylashgan murakkab ilmiy muammo sifatida qaralmoqda. Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili mavzuning dolzarbligini, uning nazariy-metodologik asoslarini chuqur o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

Kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari J. Raven, R. White, D. McClelland, E. Boyatzis, F. Weinert kabi xorijiy olimlarning ilmiy ishlarida keng yoritilgan bo'lib, ularda kompetensiya shaxsning bilim, ko'nikma, malaka, motivatsiya, qadriyat va xulq-atvor sifatleri uyg'unligi sifatida talqin etiladi. Mazkur yondashuvga ko'ra, kompetensiya faqat bilimlar majmui emas, balki ularni amaliy vaziyatlarda samarali qo'llay olish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. MDH mamlakatlari olimlaridan I.A. Zimnyaya, A.V. Xutorskoy, V.A. Bolotov, V.V. Serikov, N.F. Talyzina tadqiqotlarida kompetensiyaviy yondashuv ta'lim mazmunini modernizatsiya qilishning metodologik asosi sifatida asoslab berilgan. Ularning ilmiy qarashlarida kompetensiya shaxsning ijtimoiy, kasbiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim omil sifatida e'tirof etiladi.

O'zbekistonlik olimlardan R.H. Jo'rayev, A.A. Abduqodirov, B.X. Xodjayev, U.Sh. Begimqulov, M.Q. Qodirov, D.R. Ismoilova va boshqa tadqiqotchilarning ilmiy ishlarida o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish, raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish masalalari keng yoritilgan. Mazkur tadqiqotlar pedagoglarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirishga metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Iqtisodiy kompetensiya tushunchasi xorijiy adabiyotlarda asosan moliyaviy savodxonlik, iqtisodiy tafakkur va tadbirkorlik kompetensiyasi doirasida talqin etiladi. A. Lusardi, O. Mitchell, P. Atkinson, M. Messy, J. Hung kabi olimlar iqtisodiy kompetensiyani shaxsning iqtisodiy bilimlari, moliyaviy qarorlar qabul qilish qobiliyati va iqtisodiy mas'uliyati bilan izohlaydi. Rossiyalik tadqiqotchilar L.G. Sidorova, N.V. Kuzmina, A.K. Markova, S.A. Shishovlarning ishlarida iqtisodiy kompetensiya shaxsning iqtisodiy tafakkuri, analitik fikrlashi va iqtisodiy faoliyatga tayyorgarligi integratsiyasi sifatida yoritilgan.

O'zbekistonlik iqtisodchi va pedagog olimlar S.S. G'ulomov, U.V. G'ofurov, M.S. Pardaev, N.T. Xudoyberganov, Z.K. Islomovlarning tadqiqotlarida iqtisodiy savodxonlik, moliyaviy

madaniyat, tadbirkorlik faoliyati, raqamli iqtisodiyot sharoitida kadrlar tayyorlash masalalari chuqur tahlil etilgan. Ularning ilmiy qarashlari o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirishda muhim nazariy manba hisoblanadi.

Pedagogika sohasida o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish masalasi nisbatan kam o'rganilgan bo'lib, mavjud tadqiqotlarda asosan iqtisodiy fanlarni o'qitish metodikasi, moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish hamda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish masalalariga urg'u berilgan. A.A. Abduqodirov, R.M. Mavlonova, N.A. Muslimov, Sh.S. Sharipovlarning ilmiy ishlarida innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish va raqamli ta'lim resurslari asosida kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali mexanizmlari yoritilgan. Biroq mazkur tadqiqotlarda iqtisodiy kompetensiya yaxlit pedagogik tizim sifatida yetarli darajada konseptual asoslanmagan.

Shunday qilib, ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kompetensiyaviy yondashuvning umumiy nazariy asoslari yetarli darajada ishlab chiqilgan bo'lsa-da, o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish masalasining pedagogik jihatlari hali to'liq tizimlashtirilmagan. Mavjud ilmiy ishlarida iqtisodiy kompetensiyaning tarkibiy tuzilmasi, baholash mezonlari, shakllantirish texnologiyalari va metodik ta'minoti yagona pedagogik model asosida integratsiyalashmagan. Shu bois, mazkur yo'nalishda kompleks ilmiy tadqiqotlar olib borish, nazariy-metodologik asoslarni takomillashtirish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotning metodologiyasi o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish jarayonini ilmiy jihatdan asoslash, samarali pedagogik model ishlab chiqish hamda uning amaliy samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo'lib, u zamonaviy pedagogika, psixologiya va iqtisod fanlarining ilg'or yondashuvlari integratsiyasi asosida tashkil etildi. Tadqiqot metodologiyasining konseptual asosi sifatida kompetensiyaviy, tizimli, shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan, integrativ, aksiologik va akmeologik yondashuvlar qabul qilindi. Mazkur yondashuvlar o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish jarayonini yaxlit pedagogik tizim sifatida ko'rib chiqish, uning tarkibiy komponentlarini aniqlash hamda rivojlantirish mexanizmlarini ishlab chiqishga imkon beradi.

Kompetensiyaviy yondashuv tadqiqotning asosiy metodologik yo'nalishi sifatida tanlanib, u o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini bilim, ko'nikma, malaka, motivatsiya, qadriyatlar va kasbiy xulq-atvor birligi asosida shakllantirishni nazarda tutadi. Mazkur yondashuv doirasida iqtisodiy kompetensiyaning kognitiv, operatsion-faoliyatga yo'naltirilgan, motivatsion-qiymatli va refleksiv komponentlari aniqlanib, ularning o'zaro integratsiyasi ta'minlandi. Tizimli yondashuv iqtisodiy kompetensiyani shakllantirish jarayonini pedagogik jarayonning barcha tarkibiy qismlari bilan uzviy bog'liqlikda o'rganish, ta'lim mazmuni, metodlari, vositalari va natijalari o'rtasidagi muvofiqlikni ta'minlash imkonini berdi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv o'qituvchilarning individual imkoniyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va kasbiy maqsadlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishga asos bo'ldi. Faoliyatga asoslangan yondashuv esa o'qituvchilarning iqtisodiy bilimlarini real pedagogik va iqtisodiy vaziyatlarda qo'llash, muammoli masalalarni hal etish, loyiha va keyslar asosida iqtisodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi. Integrativ yondashuv pedagogika, iqtisod, axborot texnologiyalari va menejment fanlari yutuqlarini

birlashtirish orqali iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishning kompleks modelini yaratishga imkon berdi.

Aksiologik yondashuv tadqiqotda o'qituvchilarning iqtisodiy madaniyati, ijtimoiy mas'uliyati, halollik, tejamkorlik, tadbirkorlik tashabbusi kabi qadriyatlarni shakllantirishga qaratilgan bo'lsa, akmeologik yondashuv pedagog shaxsining kasbiy kamoloti, uzluksiz rivojlanishi va o'z-o'zini takomillashtirish mexanizmlarini nazariy jihatdan asoslashga xizmat qildi. Mazkur yondashuvlar o'zaro uyg'unlikda qo'llanilib, tadqiqotning metodologik yaxlitligini ta'minladi.

Tadqiqot jarayonida umumilmiy va maxsus ilmiy metodlar majmuasidan foydalanildi. Umumilmiy metodlar sifatida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, modellashtirish, abstraksiyalash hamda tizimlashtirish metodlari qo'llanildi. Mazkur metodlar orqali iqtisodiy kompetensiya tushunchasining mohiyati, tarkibiy tuzilmasi va pedagogik imkoniyatlari chuqur tahlil qilindi. Maxsus ilmiy metodlar sifatida pedagogik kuzatish, suhbat, anketa so'rovi, testlash, ekspert baholash, pedagogik tajriba-sinov, diagnostik metodlar hamda matematik-statistik tahlil usullari qo'llanildi. Ushbu metodlar tadqiqot natijalarining ishonchliligi va obyektivligini ta'minlashga xizmat qildi.

Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda muammoning nazariy asoslari o'rganildi, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi, iqtisodiy kompetensiya tushunchasining pedagogik mohiyati aniqlashtirildi hamda tadqiqot konsepsiyasi ishlab chiqildi. Ikkinchi bosqichda o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish modeli yaratildi, uning tarkibiy komponentlari, pedagogik shart-sharoitlari va metodik ta'minoti belgilandi, shuningdek, tajriba-sinov ishlari tashkil etildi. Uchinchi bosqichda tajriba-sinov natijalari tahlil qilinib, ularning samaradorligi statistik usullar asosida baholandi, metodik tavsiyalar ishlab chiqildi va umumiy xulosalar shakllantirildi.

Tadqiqot jarayonida pedagogik tajriba-sinov ishlari oliy ta'lim muassasalari va malaka oshirish institutlarida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar ishtirokida amalga oshirildi. Tajriba-sinov jarayonida nazorat va tajriba guruhlarini tashkil etilib, ularning iqtisodiy kompetensiya darajalari dastlabki va yakuniy diagnostika asosida solishtirildi. Olingan natijalar matematik-statistik tahlil asosida qayta ishlanib, ishlab chiqilgan pedagogik modelning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Umuman olganda, tadqiqot metodologiyasi o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish jarayonini nazariy va amaliy jihatdan kompleks o'rganish, innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida samarali mexanizmlarni ishlab chiqish hamda ta'lim sifatini oshirishga yo'naltirilgan yaxlit ilmiy tizim sifatida shakllantirildi.

Natija va muhokama

Mazkur tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan pedagogik model va metodik ta'minot asosida o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish jarayonining samaradorligi tajriba-sinov ishlari orqali aniqlanib, olingan natijalar ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Tajriba-sinov jarayonida o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasi darajasining o'zgarish dinamikasi, uning tarkibiy komponentlari bo'yicha rivojlanish ko'rsatkichlari hamda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining ta'siri atroflicha o'rganildi.

Tajriba-sinov ishlari boshlanishidan avval o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasi darajasi diagnostika metodlari asosida aniqlandi. Dastlabki natijalar shuni ko'rsatdiki, ishtirokchilarning aksariyat qismida iqtisodiy bilimlar yetarli bo'lsa-da, ularni amaliy

vaziyatlarda qo'llash, iqtisodiy tahlil olib borish, moliyaviy qarorlar qabul qilish va iqtisodiy muammolarga nisbatan mustaqil yondashuv ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmagan. Shuningdek, motivatsion-qiymatli komponentda ham iqtisodiy faoliyatga nisbatan barqaror qiziqish va ichki ehtiyojning pastligi kuzatildi. Bu holat o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan maxsus pedagogik model va metodik ta'minot zarurligini yana bir bor tasdiqladi.

Tajriba-sinov jarayonida ishlab chiqilgan pedagogik model asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar, interfaol metodlar, loyiha faoliyati, keys-stadi, muammoli vaziyatlar tahlili, raqamli ta'lim resurslari hamda treninglar orqali o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirishga yo'naltirilgan kompleks ta'lim muhiti yaratildi. Natijada, tajriba guruhida ishtirok etgan o'qituvchilarda iqtisodiy bilimlar tizimligi, iqtisodiy tafakkur rivoji, amaliy ko'nikmalar va iqtisodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatining sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

Yakuni diagnostika natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhidagi o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiya darajasi nazorat guruhiga nisbatan ancha yuqori ko'rsatkichlarni namoyon etdi. Xususan, kognitiv komponent bo'yicha iqtisodiy tushunchalarni ongli o'zlashtirish, tahliliy fikrlash va iqtisodiy jarayonlarni anglash darajasi sezilarli oshdi. Faoliyatga yo'naltirilgan komponentda iqtisodiy vaziyatlarni modellashtirish, loyiha ishlab chiqish, resurslardan samarali foydalanish va muammoli masalalarni mustaqil hal etish ko'nikmalari shakllandi. Motivatsion-qiymatli komponentda iqtisodiy faoliyatga bo'lgan qiziqish, mas'uliyat va tashabbuskorlik darajasi ortdi. Refleksiv komponent bo'yicha esa o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan mustaqil yondashuvning rivojlangani aniqlandi.

Olingan natijalar matematik-statistik tahlil asosida qayta ishlanib, tajriba guruhida iqtisodiy kompetensiya darajasining ishonchli ravishda o'sgani tasdiqlandi. Bu holat ishlab chiqilgan pedagogik modelning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishda an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan innovatsion va interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar hamda loyiha asosida o'qitish yondashuvi ancha yuqori samaradorlikka ega.

Tadqiqot natijalari muhokamasi shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish jarayoni faqatgina iqtisodiy bilimlar berish bilan cheklanmasligi, balki ularning iqtisodiy tafakkuri, motivatsiyasi, ijtimoiy mas'uliyati va kasbiy faoliyatiga integratsiyalashgan holda amalga oshirilishi zarur. Bu esa iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishning kompleks, tizimli va shaxsga yo'naltirilgan pedagogik modelini joriy etish zaruratini belgilaydi.

Shuningdek, muhokama jarayonida aniqlanganki, iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirishda o'qituvchilarning kasbiy ehtiyojlari, shaxsiy qiziqishlari va individual imkoniyatlarini hisobga olish, ta'lim jarayonida muammoli vaziyatlar yaratish, mustaqil faoliyatni rag'batlantirish va refleksiyani kuchaytirish muhim pedagogik shart-sharoitlar hisoblanadi. Mazkur shartlarning to'liq ta'minlanishi iqtisodiy kompetensiyaning barqaror shakllanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari ishlab chiqilgan pedagogik model va metodik ta'minotning o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini samarali shakllantirish imkoniyatiga ega ekanligini ko'rsatdi. Ushbu natijalar o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini

takomillashtirish, ularning iqtisodiy savodxonligini oshirish va ta'lim tizimida raqamli iqtisodiyot sharoitlariga mos kadrlar tayyorlash jarayonini optimallashtirish uchun muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirishning nazariy-metodologik asoslarini ilmiy jihatdan asoslash, samarali pedagogik model ishlab chiqish hamda uning ta'lim jarayonidagi amaliy samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo'lib, olib borilgan ilmiy izlanishlar natijasida muhim nazariy va amaliy xulosalarga erishildi. Tadqiqot jarayonida zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning ustuvorligi, o'qituvchilarning iqtisodiy tayyorgarligi esa ularning kasbiy kompetensiyasining ajralmas tarkibiy qismi ekanligi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Tadqiqot natijalari asosida iqtisodiy kompetensiya tushunchasining pedagogik mohiyati aniqlashtirilib, u shaxsning iqtisodiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, motivatsion-qiyamatli yo'nalganligi, refleksiv faoliyati va ijtimoiy mas'uliyatining integratsiyalashgan tizimi sifatida talqin qilindi. O'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasi kognitiv, faoliyatga yo'naltirilgan, motivatsion-qiyamatli va refleksiv komponentlar birligida shakllanishi, mazkur komponentlarning uyg'un rivoji esa pedagogik jarayon samaradorligini belgilovchi muhim omil ekanligi asoslab berildi.

Tadqiqot doirasida ishlab chiqilgan pedagogik model o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirishda tizimli, shaxsga yo'naltirilgan va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirishga asoslandi. Modelning tarkibiy qismlari, pedagogik shart-sharoitlari, metodik ta'minoti hamda baholash mezonlari aniqlanib, uning amaliy qo'llanish mexanizmlari ishlab chiqildi. Tajriba-sinov ishlari natijalari mazkur modelning yuqori samaradorlikka ega ekanligini, an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishda sezilarli ijobiy o'zgarishlarni ta'minlashini ko'rsatdi.

Tajriba-sinov jarayonida o'qituvchilarning iqtisodiy bilimlar tizimligi, iqtisodiy tafakkuri, muammoli vaziyatlarda tahliliy fikrlash va samarali qaror qabul qilish ko'nikmalari, shuningdek, iqtisodiy faoliyatga nisbatan ijobiy motivatsiyasi va kasbiy mas'uliyati sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Bu holat iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishda interfaol metodlar, loyiha va keys texnologiyalari, raqamli ta'lim resurslari hamda refleksiv yondashuvning yuqori didaktik imkoniyatlarga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Olingan ilmiy xulosalar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish jarayoni uzluksiz, tizimli va kompleks yondashuv asosida tashkil etilishi lozim. Mazkur jarayonda o'qituvchilarning shaxsiy ehtiyojlari, kasbiy qiziqishlari, individual imkoniyatlari hamda zamonaviy iqtisodiy muhit talablari inobatga olinishi, ta'lim mazmuni va metodlarining real iqtisodiy jarayonlar bilan integratsiyasi ta'minlanishi zarur.

Umuman olganda, mazkur tadqiqot natijalari o'qituvchilarning iqtisodiy kompetensiyasini shakllantirish nazariyasini boyitish, pedagogik amaliyotni takomillashtirish hamda ta'lim tizimida raqamli iqtisodiyot sharoitlariga mos, raqobatbardosh pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonini optimallashtirish uchun muhim ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ахматова, С. З., М. Б. Шамсиддинов, and Ж. Р. Орзикулов. "ФЭ Қодиров." 72.

2. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux, and Berdiyev Sardor Sobir o'g'li. "DEVELOPMENT OF MATHEMATICAL APPLICATIONS IN THE PROGRAM OF EXISTING SCRIPT LANGUAGE."
3. Turdiyev, U. Q., and F. E. Kodirov. "INTRODUCTION OF DERIVED OF FUNCTION OF COMPUTER SOFTWARE PRODUCTS TO ENABLE READER THROUGH THE USE OF CASE STUDIES." *Инновации в технологиях и образовании*. 2018.
4. Ахматова, С. З., and Ф. Э. Қодиров. "МОДЕЛИРОВАНИЕ ДИНАМИЧЕСКИХ СИСТЕМ НА ПРОГРАММУ MICROSOFT EXCEL." *Инновации в технологиях и образовании*. 2018.
5. Юсупов, Ш. Ш., Ж. Э. Нематов, and Ф. Э. Қодиров. "О ПРИНЦИПАХ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ОРГАНИЗОВАННЫХ СИСТЕМ." *Инновации в технологиях и образовании*. 2018.
6. QODIROV, FARRUX ERGASH O'G'LI, ZARINA ANVAR QIZI MANSUROVA, and SUHROBJON SALOXIDDIN O'G'LI JURAYEV. "MODERN MOBILE APPLICATIONS AND THEIR PECULIARITIES AND ALSO ANALYSIS AND GENERAL CHARACTERISTICS BASED ON THE ANDROID OPERATING SYSTEM." *Наука среди нас* 5 (2019): 106-111.
7. Qodirov, Farrux Ergashevich, Shoxrux Ramazonov, and Husniya Rustamovna Salimova. "CONTROL OVER SYSTEM" SMART HOUSE" WITH THE HELP OF WIRELESS NETWORK." *НАУЧНАЯ ДИСКУССИЯ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЁЖИ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ*. 2019.
8. Абдирасулов, Ж. У., and Ф. Э. Кодиров. "СТРУКТУРНЫЕ СОСТАВЛЕНИЯ МОБИЛЬНОЙ ОПЕРАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ ANDROID И ЕЕ ЯДРО." *Инновации в технологиях и образовании*. 2019.
9. Ачилова, Ф. К., Ф. Э. Кодиров, and С. З. Ахматова. "МОДЕЛИРОВАНИЕ ТРЁХМЕРНЫХ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ОБЪЕКТОВ В ПРОГРАММЕ MAYA." *Инновации в технологиях и образовании: сб. ст. участников XII Между* (2019): 244.
10. Кодиров, Ф. Э., Ф. К. Ачилова, and С. Ахматова. "ПРОИЗВОДСТВО АУДИОФИЛЬМОВ ДЛЯ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ УСТРОЙСТВ." *Инновации в технологиях и образовании*. 2019.
11. Ачилова, Ф. К., and Ф. Э. Кодиров. "ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРОГРАММНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ДЛЯ 3D МОДЕЛИРОВАНИЯ." *Актуальные проблемы инфотелекоммуникаций в науке и образовании (АПИНО 2019)*. 2019.
12. Ачилова, Ф. К., Ф. Э. Кодиров, and С. З. Ахматова. "ADOBE PHOTOSHOP ПРОГРАММА РАЗРАБОТКА ВИДЕО РУКОВОДСТВО ПО ЭКСПЛУАТАЦИИ." *Инновации в технологиях и образовании*. 2019.
13. Кодиров, Ф. Э., Ю. К. Шониёзова, and Н. Б. Шодмонова. "Г. КАРШИ ПРИНЦИПЫ РАБОТЫ ТЕХНОЛОГИИ WIMAX." *РАЗВИТИЕ НАУКИ И ТЕХНИКИ: МЕХАНИЗМ ВЫБОРА И РЕАЛИЗАЦИИ ПРИОРИТЕТОВ*. 2019.
14. Кодиров, Ф. Э., et al. "ЭФФЕКТИВНЫЕ ПРОГРАММНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ДЛЯ 3D МОДЕЛИРОВАНИЯ." *Вызовы времени и ведущие мировые научные центры*. 2019.
15. ҚОДИРОВ, ФАРРУХ ЭРГАШ ЎҒЛИ, ҲУСНИЯ РУСТАМОВНА САЛИМОВА, and ЖАХАР РАИМКУЛ ЎҒЛИ ОРЗИКУЛОВ. "ЗАЩИТА ИНФОРМАЦИИ В КОМПЬЮТЕРНЫХ СЕТЯХ." *Наука среди нас* 4 (2019): 222-228.
16. Kayumova, Nasiba, Farrukh Ergashevich Kodirov, and Farrukh Farxodovich Mixliyev. "METHODODOLOGICAL SYSTEM OF INFORMATICS TEACHERS IN THE FIELD OF INTEGRATION OF PEDAGOGICAL AND INFORMATION TECHNOLOGIES." *ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ XXI ВЕКА*. 2019.

17. Kodirov, F. E., S. Z. Axmatova, and J. R. Orziqulov. "MAIN INFORMATION DESCRIBED FILTRATION METHODS." ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ НАУКИ: Сборник статей по итогам Международной научно-практической конференции (Челябинск, 18 мая 2019 г.).. 2019.
18. Kodirov, F. E., M. B. Shamsiddinov, and Z. A. Mansurova. "SELECTING A PROGRAMMING LANGUAGE IN UNITY (JavaScript, C#)." ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ ИННОВАЦИОННЫХ РАЗРАБОТОК: Сборник (2019): 92.

